

When is it permitted to leave Eretz Yisrael?

תחומין חלק ט הרב חיים סבתו

(7) תוספות מסכת עבודה זרה דף יג עמוד א

ללמוד תורה ולישא אשה - פירוש ודעתו לחזור לא"י דאילו אין דעתו לחזור אמר בכתובות פ"ב (דף קיא.) אחיו של זה נשא (אשה) [עובדת כוכבים] ומת ברוך המקום שהרגו וזה ירד אחריו לחוצה לארץ ודוקא בהנך מצות שהן חשובות ללמוד תורה שגדול תלמוד תורה שמביא לידי מעשה ואשה נמי דכתיב (ישעיה מה) לא תהו בראה אבל לשאר מצות לא והכי משמע פ"ד דמגילה (דף כז.) אבל בשאלתות דרב אחא מפורש הנך דקילי וכ"ש לשאר מצות שהם חשובות.

(8) רמב"ם הלכות מלכים פרק ה הלכה ט

אסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ לעולם, אלא ללמוד תורה או לישא אשה או להציל מן העכו"ם ויחזור לארץ, וכן יוצא הוא לסחורה, אבל לשכון בחוצה לארץ אסור אלא אם כן חזק שם הרעב עד שנעשה שוה דינר חטין בשני דינרין, במה דברים אמורים כשהיו המעות מצויות והפירות ביוקר, אבל אם הפירות בזול ולא ימצא מעות ולא במה ישתכר ואבדה פרוטה מן הכיס, יצא לכל מקום שימצא בו ריוח, ואף על פי שמותר לצאת אינה מדת חסידות שהרי מחלון וכליון שני גדולי הדור היו ומפני צרה גדולה יצאו ונתחייבו כלייה למקום.

(9) רמב"ם הלכות אבל פרק ג הלכה יד

מותר לכהן להטמא בבית הפרס או בחוצה לארץ לדבר מצוה בזמן שאין שם דרך אלא היא, כגון שהלך לישא אשה או ללמוד תורה, אף על פי שיש שם מי שילמדנו בארץ ישראל לא מן הכל אדם זוכה ללמוד, וכן מיטמא בטומאה מדבריהם לכבוד הבריות, כיצד אבל שהלך בבית הפרס הכל הולכין אחריו שם לנחמו, וכן מדלגין על גבי ארונות של מתים לקראת מלכי ישראל ואפילו מלכי עכו"ם כדי להבחין בינם לבין מלכי ישראל כשיחזור כבודן למקומן, וכן כל כיוצא בזה, וכן מיטמא בטומאה של דבריהם לדון עם העכו"ם ולערער עמהן, מפני שהוא מציל מידם, וכן כל כיוצא בזה.

(1) תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף צא עמוד א

אלימלך, מחלון וכליון, גדולי הדור היו ופרנסי הדור היו, ומפני מה נענשו? מפני שיצאו מארץ לחוצה לארץ,

(2) רשב"ם מסכת בבא בתרא דף צא עמוד א

אין יוצאין כו' - שמפקיע עצמו מן המצות.

(3) תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף יג עמוד א

הולכין ליריד של עובדי כוכבים, ולוקחין מהם בהמה עבדים ושפחות, בתים ושדות וכרמים, וכותב ומעלה בערכאות שלהן, מפני שהוא כמציל מידם; ואם היה כהן - מטמא בחוצה לארץ לדון ולערער עמהם; וכשם שמטמא בחוצה לארץ, כך מטמא בבית הקברות. בבית הקברות סלקא דעתך? טומאה דאורייתא היא! אלא בית הפרס דרבנן. ומטמא ללמוד תורה ולישא אשה, א"ר יהודה: אימתי? בזמן שאין מוצא ללמוד, אבל בזמן שמוצא ללמוד - אינו מטמא; רבי יוסי אומר: אפילו בזמן שמוצא ללמוד - יטמא, לפי שאין אדם זוכה ללמוד מכל,

(4) תלמוד בבלי מסכת כתובות דף קיא עמוד א

ההוא גברא דנפלה ליה יבמה בי חוזאה, אתא לקמיה דר' חנינא, א"ל: מהו למיחת וליבמה? א"ל: אחיו נשא כותית ומת, ברוך המקום שהרגו, והוא ירד אחריו? אמר רב יהודה אמר שמואל: כשם שאסור לצאת מארץ ישראל לבבל, כך אסור לצאת מבבל לשאר ארצות.

(5) תלמוד בבלי מסכת גיטין דף עו עמוד ב

והא אמר רב ספרא: כי הוו מיפטרי רבנן מהדדי - בעכו הוו מפטרי, משום דאסור לצאת מארץ לחוצה לארץ!

(6) תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף יג עמוד ב

ואלו מגלחין במועד: הבא ממדינת הים,..... ממדינת הים. מתניתין דלא כרבי יהודה, דתניא, רבי יהודה אומר: הבא ממדינת הים - לא יגלח, מפני שיצא שלא ברשות. אמר רבא: לשוט - דברי הכל אסור, למזנות - דברי הכל מותר, לא נחלקו אלא להרויחא. מר מדמי ליה כלשוט, ומר מדמי ליה כלמזנות.

(10) רא"ש מסכת מועד קטן פרק ג סימן א

.....והראב"ד ז"ל פירש דפלוגתא דר' יהודה ורבנן איירי ביוצא חוצה לארץ והכי מוכח בירושלמי דגרסינן התם רבי יהודה כדעתיה אסור לפרש בים הגדול מעתה כיון שיצא חוצה לארץ יהא אסור לגלח הואיל ויצא שלא ברצון חכמים.....

(11) שולחן ערוך אורח חיים הלכות חול המועד סימן תקלא סעיף ד

ואלו מגלחין במועד.....וכן הבא ממדינת הים בחול המועד, או שבא בערב הרגל ולא היה שהות ביום לגלח, והוא שלא יצא מארץ ישראל לחוצה לארץ לטייל.

(12) משנה ברורה סימן תקלא ס"ק יד

(יד) והוא שלא יצא וכו' - פי' דמארץ ישראל לארץ ישראל או מחו"ל לחו"ל אף ביצא לטייל שאינו דבר מצוה אפ"ה מותר לו לגלח כשלא היה פנאי לגלח מבעוד יום כיון שיציאתו ברשות היתה שלא עשה איסור בזה אבל מא"י לחו"ל אינו מותר אלא ביצא להרויח או לראות פני חבריו דהוא חשיב דבר מצוה שמותר לצאת מא"י בשביל זה משא"כ לטייל בעלמא דבכה"ג אסור לצאת מא"י לחו"ל לא התירו לו לגלח:

(13) שער הציון על משנה ברורה סימן תקלא ס"ק יד

(יב) השולחן ערוך תפס בזה כדעת הראב"ד והסכים עמו הרא"ש והנמוקי יוסף, והגר"א הקשה דמהירושלמי שהביאו מוכח לכאורה להפך, דמייירי אף ביצא מארץ ישראל לארץ ישראל או מחוץ לארץ לחוץ לארץ, והיינו דכיון שהיה יציאתו שלא לצורך כלל לא התירו לו, וכן נראה מדעת רש"י והרבנו חננאל, עיין שם, וכן נראה להדיא מסתימת הרי"ף והרמב"ם, אכן ברי"ף גאות מצאתי שכתב גם כן כהראב"ד, וכן כתב באשכול ובשיטת ריב"ב, ועל כן המיקל יש לו על מי לסמוך:

(14) רש"י מסכת גיטין דף עו עמוד ב

שאסור - לבני ארץ ישראל לצאת חוצה לארץ.

(15) דף על הדף גיטין דף עו עמוד ב

המהרי"ט בחי' לקדושין (ל"א ע"ב) כתב: במ"ש בגיטין כי הוּוּ מיפטרי רבנן מהדדי, בעכו הוּוּ מיפטרי, משום דאסור לצאת מא"י לחו"ל, צ"ל דמחמירים על עצמם היו, תדע דהיכי נפקי הנך דאזלי אינהו ללוותן, אטו הני רבנן והני לאו רבנן וכו'. וכתב ע"ז בס' ויואל משה (מאמר ישוב א"י אות פ"א)